

KÜRESEL AKTÖRLER VE BÜYÜK GÜÇ REKABETİ (GLOBAL ACTORS AND GREAT POWER COMPETITION)

Editörler

Prof. Dr. Hasret Çomak
Doç. Dr. Burak Şakir Şeker
Dr. Huriye Yıldırım Çınar

KÜRESEL AKTÖRLER VE BÜYÜK GÜÇ REKABETİ (GLOBAL ACTORS AND GREAT POWER COMPETITION)

Editörler: Prof. Dr. Hasret Çomak - Doç. Dr. Burak Şakir Şeker - Dr. Huriye Yıldırım Çınar

Yayın No.: 5020

Yönetim Siyaseti ve Uluslararası İlişkiler No.: 104

ISBN: 978-625-397-629-3

E-ISBN: 978-625-397-626-2

Basım Sayısı: 1. Basım, Eylül 2023

© Copyright 2023, NOBEL AKADEMİK YAYINCILIK EĞİTİM DANIŞMANLIK TİC. LTD. ŞTİ. SERTİFİKA NO. 40340

Bu baskının bütün hakları Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.ne aittir.

Yayınevinin yazılı izni olmaksızın kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz.

Nobel Akademik Yayıncılık, 2011 yılından beri "tanınmış uluslararası yayınevi" statüsündedir.

Genel Yayın Yönetmeni: Nevzat Argun -nargun@nobelyayin.com-

Genel Yayın Koordinatörü: Gülfem Dursun -gulfem@nobelyayin.com-

Sayfa Tasarım: Samet Tekin -samet@nobelyayin.com-

Redaksiyon: Bahar Yanbolulu -baharyanbolulu@nobelyayin.com-

Kapak Tasarım: Mervin Selda Adal -mervin@nobelyayin.com-

Görsel Tasarım Uzmanı: Mehtap Asiltürk -mehtap@nobelyayin.com-

Kütüphane Bilgi Kartı

Çomak, Hasret., Burak Şakir, Şeker., Yıldırım Çınar, Huriye.
Küresel Aktörler ve Büyük Güç Rekabeti (Global Actors and Great Power Competition)/

Editörler: Hasret Çomak - Burak Şakir Şeker - Huriye Yıldırım Çınar

1. Basım, XVIII + 808 s., 16,5x24 cm. Kaynakça var, dizin yok.

ISBN: 978-625-397-629-3

E-ISBN: 978-625-397-626-2

1. Küresel Aktörler 2. Küresel ve Bölgesel Güçler 3. Küresel Güç Rekabeti

Genel Dağıtım

ATLAS AKADEMİK BASIM YAYIN DAĞITIM TİC. LTD. ŞTİ.

Adres: Bahçekapı Mah. 2465 Sok. Oto Sanayi Sitesi No.: 7 Bodrum Kat, Şaşmaz/ANKARA

Telefon: +90 312 278 50 77 - **Faks:** 0 312 278 21 65

Sipariş: siparis@nobelyayin.com- **E-Satış:** www.nobelkitap.com - esatis@nobelkitap.com

www.atlaskitap.com - info@atlaskitap.com

Dağıtım ve Satış Noktaları: Alfa, Kırmızı Kedi, Arkadaş, D&R, Dost, Kika, Kitapsan, Nezh, Odak, Pandora, Prefix, Remzi

Baskı ve Cilt: Meteksan Matbaacılık ve Teknik Sanayi Tic. Anonim Şirketi / Sertifika No.: 46519

BeYTEPE Köy Yolu No.: 3 06800 Bilkent-Çankaya/ANKARA

BÖLÜM YAZARLARI

1. Bölüm

TEORİK VE KAVRAMSAL ANLAMDA BÜYÜK GÜÇ REKABETİ

BÜYÜK GÜÇ REKABETİ YA DA HEGEMONİK REKABET: KURAMSAL FARKLILIKLAR VE TARİHSEL ÖRNEKLER

Coşkun Soysal - Dr. Öğr. Üyesi, Gaziantep Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, ORCID: 0000-0001-8389-502X

HEGEMONY TRIALS OF MIDDLE POWERS IN EVOLUTION TO GLOBAL ACTORS: THE WARS OF PERSIA - ATHENS - SPARTA (499 BC - 338 BC)

Gökhan Alptekin - PhD, gokhanalptekin@yahoo.com, ORCID: 0000-0002-8501-8407

TARİHTE GÜÇ REKABETİ İLE STRATEJİK REKABET KARŞILAŞTIRILMASI

Hasret Çomak - Prof. Dr., İstanbul Kent Üniversitesi İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi Dekanı, İstanbul Kent Üniversitesi Uluslararası Stratejik Araştırmalar Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü, hasret.comak@kent.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5162-5260

Hüseyin Çelik - Prof. Dr., Aydın Adnan Menderes Üniversitesi İletişim Fakültesi, hüseyin.celik@adu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9375-9320

ULUSLARARASI İLİŞKİLER TEORİLERİNDE BÜYÜK GÜÇLER VE SİSTEMİK REKABET

Özdemir Akbal - Dr., Trakya Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-7030-7946

BÜYÜK GÜÇLER VE ULUSLARARASI SİSTEMDE KUTUPLULUK

Sibel Kavuncu - Prof. Dr., Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, skavuncu@trakya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9465-3648

BÜYÜK GÜÇ VE ORTA GÜÇTEKİ DEVLETLER ARASI İLİŞKİLER (ULUSLARARASI İLİŞKİLERDE GÜÇLERİN DAVRANIŞ STRATEJİLERİ ÜZERİNE BİR MODELLEME/YÖNTEM)

Hüsmen Akdeniz - Dr., Uluslararası İlişkiler, Em. Tümgeneral, ORCID: 0000-0001-8059-204X

ENDÜSTRİ 4.0 BAĞLAMINDA ULUSLARARASI SİSTEMDE ANARŞİ, HİYERARŞİ VE BÜYÜK GÜÇLER

Emine Kılıçaslan - Doç. Dr., Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Aydın Meslek Yüksekokulu Görsel İşitsel Teknikler Bölümü, emine.kilicaslan@adu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4226-9409

2. Bölüm KÜRESEL VE BÖLGESEL GÜÇ OLARAK ULUSLARARASI ÖRGÜTLER

GÜÇ KAVRAMI BAĞLAMINDA BİRLEŞMİŞ MİLLETLER GÜVENLİK KONSEYİ

Doğan Şafak Polat - Doç. Dr., İstanbul Kent Üniversitesi İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Öğretim Üyesi, dpolat@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-0786-1789

21. YÜZYILDA NATO: SÜREKLİLİK VE DEĞİŞİM

Alptekin Molla - Dr. Öğr. Üyesi, Bandırma Onyedü Eylül Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, amolla@bandirma.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5559-0162

NATO'NUN BÜYÜK GÜÇ REKABETİNDEKİ ROLÜ

Haşim Türker - Öğr. Gör. Dr., Üsküdar Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler (İngilizce), hasim.turker@uskudar.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1995-9142

KOLEKTİF GÜVENLİK ANTLAŞMASI ÖRGÜTÜ

Ahmet Sapmaz - Doç. Dr., İstanbul Gelişim Üniversitesi İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, asapmaz@gelisim.edu.tr; ahmet_sapmaz@yahoo.com, ORCID: 0000-0003-0858-9000

BÖLGESEL GÜÇ KÜRESEL AKTÖR: AVRUPA BİRLİĞİ

Yunus Karaağaç - Dr. (PhD), Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler, ORCID: 0000-0002-6466-0302

DÜNYA SİYASETİNDE AVRUPA SİYASİ TOPLULUĞU

Mehlika Özlem Ultan - Doç. Dr., Kocaeli Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, ozlemultan@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0718-9083

DÖRTLÜ GÜVENLİK DİYALOĞU (QUAD)

Oktay Küçükdeğirmenci - Doktora Adayı, Shandong Üniversitesi Uluslararası Politika, oktayd506@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5914-2239

DENİZ ULAŞTIRMA İŞLETME MÜHENDİSLİĞİ AÇISINDAN AUKUS İTTİFAKININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Murat Koray - Dr. Öğr. Üyesi, Piri Reis Üniversitesi Denizcilik Fakültesi, ORCID: 0000-0002-7859-1184

DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ (WTO)

Gözde Mert - Doç. Dr., İstanbul Nişantaşı Üniversitesi İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü Bölüm Başkanı, gozde.mert@nisantasi.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9314-0242

ULUSLARARASI PARA FONU (IMF)

Kübra Deren Tüdeş - Dr. Öğr. Üyesi, Yalova Üniversitesi Armutlu Meslek Yüksekokulu, ORCID 0000-0003-3471-4389

ŞANGHAY İŞBİRLİĞİ ÖRGÜTÜ, 21. YÜZYIL AVRASYA BÜYÜK GÜÇ POLİTİKALARINDA HANGİ ROLLERİ ÜSTLENEBİLİR?

Sina Kısacık - Dr. Öğr. Üyesi, Kıbrıs İlim Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, Kıbrıs İlim Üniversitesi Araştırma-Gelişim Merkezleri Koordinatörü ve Kıbrıs Araştırmaları Merkezi Yönetim Kurulu Üyesi, sinakisacik@csu.edu.tr, sina1979@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-3603-6510

THE STRUCTURE OF THE ASEAN AND ITS POSSIBLE EFFECTS ON INTERNATIONAL POLITICS

Burak Şakir Şeker - Assoc. Prof., Ankara Hacı Bayram Veli University, buraksakirseker@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8536-1790

AVRASYA'DA BİR ÖRGÜTLENME MODELİ: TÜRK DEVLETLERİ TEŞKİLATI

Hulusi Ekber Kaya - Dr. Öğr. Üyesi, Trakya Üniversitesi Keşan Yusuf Çapraz Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, hekberkaya@trakya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2097-7893

RUSYA VE ÇİN BLOĞU KARŞISINDA YENİ BİR BÖLGESEL GÜÇ: KÜLTÜREL VE STRATEJİK YÖNLERİYLE TÜRK DEVLETLERİ TEŞKİLATI

Neslihan Kuran - Dr., Bağımsız Araştırmacı, neslihankuran@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3637-0543

EURASIAN ECONOMIC UNION (EEU)

Natalia Yevchenko - Prof. Dr. (Economics); Russia, Rostov-on-Don, Southern Federal University, Faculty of Management, Professor of Innovational and International Management Department, natayevch@yandex.ru, ORCID: 0000-0002-8626-0684

DOĞU AKDENİZ GAZ FORUMU (DAGF- EASTERN MEDITERRANEAN GAS FORUM -EMGF): TÜRKİYE VE KUZAY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ DÂHİL EDİLMEYEN BU YAPILANMA BAŞARIYA ULAŞABİLİR Mİ?

Sina Kısacık - Dr. Öğr. Üyesi, Kıbrıs İlim Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, Kıbrıs İlim Üniversitesi Araştırma-Gelişim Merkezleri Koordinatörü ve Kıbrıs Araştırmaları Merkezi Yönetim Kurulu Üyesi, sinakisacik@csu.edu.tr, sina1979@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-3603-6510

Tülay Yaylagül - Avukat Araştırma Görevlisi, Kıbrıs İlim Üniversitesi Hukuk Fakültesi, tulayyaylagul@csu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9382-2067

3. Bölüm

KÜRESEL VE BÖLGESEL GÜÇ OLARAK DEVLETLER

21. YÜZYIL ULUSLARARASI SİSTEMİNDE ABD

Sibel Kavuncu - Prof. Dr., Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, skavuncu@trakya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9465-3648

ÇİN YENİ HEGEMON GÜÇ OLABİLİR Mİ?

Mesut Şöhret - Doç. Dr., Gaziantep Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, sohretmesut@yahoo.com, ORCID: 0000-0003-4052-9286

ÇİN'İN KÜRESEL HÂKİMİYET STRATEJİSİ VE YAPISAL DÖNÜŞÜMÜ: GÜÇ, KABİLİYET VE REKABET

Murat Yorulmaz - Dr. Öğr. Üyesi, Trakya Üniversitesi Havsa MYO Yönetim ve Organizasyon Bölümü, muratyorulmaz2288@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-3664-0451

Gamze Helvacıköylü - Dr., UPA (Uluslararası Politika Akademisi) Yazarı, gamzeh84@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8917-2121

21. YÜZYILA DAMGASINI VURACAK BÜYÜK GÜÇ REKABETİ: ABD-ÇİN İLİŞKİLERİ

Ozan Örmeci - Doç. Dr., İstanbul Aydın Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler (İngilizce) ozanormeci@aydin.edu.tr / ozanormeci@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8850-6089.

Sina Kısacık - Dr. Öğr. Üyesi, Kıbrıs İlim Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, Kıbrıs İlim Üniversitesi Araştırma-Gelişim Merkezleri Koordinatörü ve Kıbrıs Araştırmaları Merkezi Yönetim Kurulu Üyesi, sinakisacik@csu.edu.tr, sina1979@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-3603-6510

Gamze Helvacıköylü - Dr. Öğr. Üyesi, Kıbrıs İlim Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, gamzeh84@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8917-2121.

GÜVENLİK VE ENERJİ BOYUTLARI BAĞLAMINDA RUSYA'NIN BÜYÜK GÜÇ STRATEJİSİ

Murat Yorulmaz - Dr. Öğr. Üyesi, Trakya Üniversitesi Havsa MYO Yönetim ve Organizasyon Bölümü, muratyorulmaz2288@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-3664-0451

Sina Kısacık - Dr. Öğr. Üyesi, Kıbrıs İlim Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, Kıbrıs İlim Üniversitesi Araştırma-Gelişim Merkezleri Koordinatörü ve Kıbrıs Araştırmaları Merkezi Yönetim Kurulu Üyesi, sinakisacik@csu.edu.tr, sina1979@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-3603-6510

ULUSLARARASI POLİTİKADAKİ GELİŞMELERİN ALMANYA'NIN DIŞ POLİTİKASI VE BÜYÜK GÜÇ STRATEJİSİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Cihan Kazancıoğlu - Doktora Öğrencisi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler ABD, ORCID: 0000-0001-5849-6078

ANTİ-MİLİTARİST DEVLETEN BÜYÜK ASKERİ GÜCE DÖNÜŞEN JAPONYA

Kıvılcım Erkan - Dr. Öğr. Üyesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, kivilcimerkan@nevsehir.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2752-4176

TURKISH FOREIGN POLICY AFTER 2002: A REGIONAL POWER INDEED?

Emre Kalay - Dr. Öğr. Üyesi, Trakya Üniversitesi Keşan Yusuf Çapraz Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Gümrük İşletme Bölümü, emrekalay@trakya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5068-0791

AZERBAIJAN ON THE PATH TO BE A REGIONAL POWER

Tuba Taşlıcalı Koç - Dr., Independent Researcher, ttaslicali@yahoo.com, ORCID: 0000-0002-6311-9960

AVRASYA EKONOMİK BİRLİĞİ VE KAZAKİSTAN

Hulusi Ekber Kaya - Dr. Öğr. Üyesi, Trakya Üniversitesi Keşan Yusuf Çapraz Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, hekberkaya@trakya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2097-7893

BÜYÜK GÜÇ MÜCADELESİNDE ÖRTÜLÜ OPERASYONLARIN ROLÜ: İSRAİL'İN MİSİR'A DÜZENLEDİĞİ SUSANNAH OPERASYONUNUN TETİKLEDİĞİ KRİZLER

Hasan Mesut Önder - Dr., hasanmesutonder@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0175-634X

ORTA ÖLÇEKLİ BİR GÜÇ OLARAK GÜNEY AFRİKA: POTANSİYEL VE DIŞ İLİŞKİLER

M. Enes Arslan - Araştırmacı, Ortadoğu Araştırmaları Merkezi (ORSAM), Güvenlik Çalışmaları Koordinatörlüğü, Doktor Adayı, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Programı, menes.arslan@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6359-5767

AFRİKA BAĞLAMINDA BÖLGESEL BİR GÜÇ: NİJERYA

Kenan Toprak - Bağımsız Araştırmacı, ORCID: 0000-0001-8634-1823

RUANDA

Öncel Sencerman - Dr. Öğr. Üyesi; Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Davutlar MYO Öğretim Üyesi, ORCID: 0000-0003-3701-2040

4. Bölüm KÜRESEL GÜÇLERİN BÖLGESEL POLİTİKALARI

ARKTİK'TE GÜÇ MÜCADELESİ: ABD-RUSYA-NATO

Ferdi Güçyetmez - Öğr. Gör., ferdigucyetmez26@gmail.com, ORCID: 0000- 0003-1204-260

BÜYÜK GÜÇ REKABETİNDE ARKTİK: ABD, ÇİN VE RUSYA

Onur Limon - Dr, Bağımsız Araştırmacı, ORCID: 0000-0002-4097-303X, onurlimon2538@gmail.com

Özgür Demirayak - Doktora Öğrencisi, Selçuk Üniversitesi Uluslararası İlişkiler, odemirayak75@gmail.com, ORCID: 0000-0003-22635659

BÜYÜK GÜÇ REKABETİNDE ANTARKTİKA: ABD, ÇİN VE RUSYA

Onur Limon - Dr, Bağımsız Araştırmacı, ORCID: 0000-0002-4097-303X, onurlimon2538@gmail.com

Elif Gürdal Limon - Dr. Öğr. Üyesi, Gümüşhane Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, elif.gurdal@gumushane.edu.tr ORCID: ORCID 0000-0001-5110-6524

COMPETITION OF GREAT POWERS IN THE CASPIAN SEA

Çağlar Özer - Dr. İstanbul Kent Üniversitesi, caglarozar_62@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-3090-4740

AFRİKA'DA BÜYÜK GÜÇLERİN REKABETİ

Huriye Yıldırım Çınar - Dr, TASAM Afrika Enstitüsü Eş Direktörü, yildirim.huriye@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3052-617X

ADEN KÖRFEZİ'NDE BÜYÜK GÜÇ REKABETİ

Emirhan Kaya - Dr., Arş. Gör., Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, emirhankaya@trakya.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9034-6598

5. Bölüm KÜRESEL GÜÇLERİN SEKTÖREL ALANLARDAKİ REKABETİ

BÜYÜK GÜÇLERİN ENERJİ ALANINDAKİ REKABETİ

Ayşegül Ketenci - Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Kültür Üniversitesi, aysegulketenci0601@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3165-7358

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN KÜRESEL GÜÇ REKABETİNE ETKİLERİ

Pelin Tekin Çelik - Dr., tekin.pelin@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-2663-9753

SİBER ALANDA BÜYÜK GÜÇ REKABETİ: TEKNOLOJİK SOĞUK SAVAŞ'TA İDEOLOJİK MÜCADELENİN ANALİZİ

Enescan Lorci - Arş. Gör., Ulusal Sun Yat-Sen Üniversitesi Çin ve Asya-Pasifik Çalışmaları Enstitüsü, enescanlorci@g-mail.nsysu.edu.tw, Kaohsiung, Tayvan, ORCID: 0000-0003-0111-6331

KÜRESEL AKTÖRLERİN ASKERİ ALANDAKİ REKABETLERİ: ULUSAL YAPAY ZEKÂ STRATEJİLERİ VE ULUSLARARASI HUKUK

Adem Özer - Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, adem.ozer@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6443-1032

KÜRESEL GÜÇ REKABETİ VE MEDYA

Hüseyin Çelik - Prof. Dr., Aydın Adnan Menderes Üniversitesi İletişim Fakültesi, hüseyin.celik@adu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9375-9320

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM YAZARLARI	iii
ÖN SÖZ	xiii

1. Bölüm TEORİK VE KAVRAMSAL ANLAMDA BÜYÜK GÜÇ REKABETİ

Büyük Güç Rekabeti ya da Hegemonik Rekabet: Kuramsal Farklılıklar ve Tarihsel Örnekler	3
<i>Coşkun Soysal</i>	
Hegemony Trials of Middle Powers in Evolution to Global Actors: The Wars of Persia - Athens - Sparta (499 Bc - 338 Bc)	19
<i>Gökhan Alptekin</i>	
Tarihte Güç Rekabeti ile Stratejik Rekabet Karşılaştırılması	31
<i>Hasret Çomak - Hüseyin Çelik</i>	
Uluslararası İlişkiler Teorilerinde Büyük Güçler ve Sistemik Rekabet	43
<i>Özdemir Akbal</i>	
Büyük Güçler ve Uluslararası Sistemde Kutupluluk	55
<i>Sibel Kavuncu</i>	
Büyük Güç ve Orta Güçteki Devletler Arası İlişkiler (Uluslararası İlişkilerde Güçlerin Davranış Stratejileri Üzerine Bir Modelleme/Yöntem).....	69
<i>Hüsmen Akdeniz</i>	
Endüstri 4.0 Bağlamında Uluslararası Sistemde Anarşi, Hiyerarşi ve Büyük Güçler	115
<i>Emine Kılıçaslan</i>	

2. Bölüm KÜRESEL VE BÖLGESEL GÜÇ OLARAK ULUSLARARASI ÖRGÜTLER

Güç Kavramı Bağlamında Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi	131
<i>Doğan Şafak Polat</i>	
21. Yüzyılda NATO: Süreklilik ve Değişim	149
<i>Alptekin Molla</i>	
NATO'nun Büyük Güç Rekabetindeki Rolü	167
<i>Haşim Türker</i>	
Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütü	179
<i>Ahmet Sapmaz</i>	
Bölgesel Güç Küresel Aktör: Avrupa Birliği	201
<i>Yunus Karaağaç</i>	
Dünya Siyasetinde Avrupa Siyasi Topluluğu	213
<i>Mehlika Özlem Ultan</i>	

Dörtlü Güvenlik Diyalogu (QUAD)	225
<i>Oktay Küçükdeğirmenci</i>	
Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisliği Açısından AUKUS İttifakının Değerlendirilmesi.....	247
<i>Murat Koray</i>	
Dünya Ticaret Örgütü (WTO).....	265
<i>Gözde Mert</i>	
Uluslararası Para Fonu (IMF)	277
<i>Kübra Deren Tüdeş</i>	
Şanghay İşbirliği Örgütü, 21. Yüzyıl Avrasya Büyük Güç Politikalarında Hangi Roller Üstlenebilir?..	289
<i>Sina Kısacık</i>	
The Structure of The Asean and Its Possible Effects on International Politics	301
<i>Burak Şakir Şeker</i>	
Avrasya'da Bir Örgütlenme Modeli: Türk Devletleri Teşkilatı.....	315
<i>Hulusi Ekber Kaya</i>	
Rusya ve Çin Bloğu Karşısında Yeni Bir Bölgesel Güç: Kültürel ve Stratejik Yönleriyle Türk Devletleri Teşkilatı	333
<i>Neslihan Kuran</i>	
Eurasian Economic Union (EEU)	343
<i>Natalia Yevchenko</i>	
Doğu Akdeniz Gaz Forumu (DAGF- Eastern Mediterranean Gas Forum -EMGF): Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Dâhil Edilmeden Bu Yapılanma Başarıya Ulaşabilir mi?... 365	
<i>Sina Kısacık - Tülay Yaylagül</i>	

3. Bölüm KÜRESEL VE BÖLGESEL GÜÇ OLARAK DEVLETLER

21. Yüzyıl Uluslararası Sisteminde ABD.....	377
<i>Sibel Kavuncu</i>	
Çin Yeni Hegemon Güç Olabilir mi?.....	391
<i>Mesut Şöhret</i>	
Çin'in Küresel Hâkimiyet Stratejisi ve Yapısal Dönüşümü: Güç, Kabiliyet ve Rekabet	413
<i>Murat Yorulmaz - Gamze Helvacıköylü</i>	
21. Yüzyıla Damgasını Vuracak Büyük Güç Rekabeti: ABD-Çin İlişkileri	425
<i>Ozan Örmeci - Sina Kısacık - Gamze Helvacıköylü</i>	
Güvenlik ve Enerji Boyutları Bağlamında Rusya'nın Büyük Güç Stratejisi	473
<i>Murat Yorulmaz - Sina Kısacık</i>	
Uluslararası Politikadaki Gelişmelerin Almanya'nın Dış Politikası ve Büyük Güç Stratejisi Üzerindeki Etkileri.....	487
<i>Cihan Kazancıoğlu</i>	

Anti-Militarist Devletten Büyük Askerî Güce Dönüşen Japonya	501
<i>Kıvılcım Erkan</i>	
Turkish Foreign Policy After 2002: A Regional Power Indeed?.....	521
<i>Emre Kalay</i>	
Azerbaijan on The Path to be a Regional Power	531
<i>Tuba Taşlıcalı Koç</i>	
Avrasya Ekonomik Birliği ve Kazakistan	547
<i>Hulusi Ekber Kaya</i>	
Büyük Güç Mücadelesinde Örtülü Operasyonların Rolü: İsrail'in Mısır'a Düzenlediği Susannah Operasyonunun Tetiklediği Krizler.....	565
<i>Hasan Mesut Önder</i>	
Orta Ölçekli Bir Güç Olarak Güney Afrika: Potansiyel ve Dış İlişkiler	583
<i>M. Enes Arslan</i>	
Afrika Bağlamında Bölgesel Bir Güç: Nijerya.....	595
<i>Kenan Toprak</i>	
Ruanda.....	609
<i>Öncel Sencerman</i>	

4. Bölüm KÜRESEL GÜÇLERİN BÖLGESEL POLİTİKALARI

Arktik'te Güç Mücadelesi: ABD-Rusya-NATO.....	629
<i>Ferdi Güçyetmez</i>	
Büyük Güç Rekabetinde Arktik: ABD, Çin ve Rusya	643
<i>Onur Limon - Özgür Demirayak</i>	
Büyük Güç Rekabetinde Antarktika: ABD, Çin ve Rusya.....	663
<i>Onur Limon - Elif Gürdal Limon</i>	
Competition of Great Powers in the Caspian Sea	685
<i>Çağlar Özer</i>	
Afrika'da Büyük Güçlerin Rekabeti	703
<i>Huriye Yıldırım Çınar</i>	
Aden Körfezi'nde Büyük Güç Rekabeti.....	721
<i>Emirhan Kaya</i>	

5. Bölüm KÜRESEL GÜÇLERİN SEKTÖREL ALANLARDAKİ REKABETİ

Büyük Güçlerin Enerji Alanındaki Rekabeti	737
<i>Ayşegül Ketenci</i>	
İklim Değişikliğinin Küresel Güç Rekabetine Etkileri.....	747
<i>Pelin Tekin Çelik</i>	

Siber Alanda Büyük Güç Rekabeti: Teknolojik Soğuk Savaş'ta İdeolojik Mücadelenin Analizi.....	761
<i>Enescan Lorci</i>	
Küresel Aktörlerin Askeri Alandaki Rekabetleri: Ulusal Yapay Zekâ Stratejileri ve Uluslararası Hukuk	779
<i>Adem Özer</i>	
Küresel Güç Rekabeti ve Medya.....	801
<i>Hüseyin Çelik</i>	

ÖN SÖZ

Günümüzde küreselleşme, ekonomiden uluslararası ilişkilere kadar çeşitli alanlarda dünyayı etkileyen, uluslararası toplumun dokusunu ve yapısını eskiye oranla tanınmayacak ölçüde değiştiren bir güç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Birleşmiş Milletler 1945 yılında kurulduğunda, uluslararası ilişkileri belirleyen temel aktörler devletlerdi. Bugün ise uluslararası ilişkileri ve dünya ekonomisini etkileyen yeni aktörler ortaya çıkmıştır. Bunlar, uluslararası örgütler, çok uluslu şirketler, hükümet dışı örgütler, medya kartelleri, araştırma ve düşünce kuruluşları ile gerçek kişilerdir.

Küreselleşme, ulus devletin uluslararası alandaki gücünü sınırlarken çok uluslu şirketlerin, hükümet dışı örgütlerin, araştırma ve düşünce kuruluşlarının ve medya kartellerinin uluslararası alandaki güçlerini artırmıştır. Bunun sonucunda, sivil toplum kuruluşlarının, bilim adamlarının, yazarların, akademisyenlerin ve bireylerin uluslararası ilişkileri etkileme ve yönlendirme potansiyeli artmaya başlamıştır.

Küreselleşmenin güç kazanmasıyla uluslararası sisteme yönelik iklim değişikliği, çevre kirliliği, salgın hastalıklar ve derin yoksulluk gibi yeni tehdit unsurları belirlemeye başlamıştır. Son dönemde bu yeni tür güvenlik tehditleriyle küresel boyutta mücadeleye misyonuyla yeni kuruluşlar da ortaya çıkmıştır. Sınır aşan eylemleri ve etkileri olan bu kuruluşların da uluslararası ilişkileri etkileme potansiyeli olduğu bilinmektedir.

Küreselleşme süreciyle birlikte yaşanan bu gelişmeler, ülkelerin değişen dünya koşullarına ayak uydurabilmek için birbirleriyle rekabet etmelerini zorunlu hâle getirmiştir. Özellikle bilgi ve iletişim teknolojilerinin ön plana çıkmasıyla birlikte, daha hızlı kararlar alabilen ve devinime sahip ekonomilerin uluslararası ortamda daha güçlü ve daha etkin oldukları gözlemlenmiştir.

Küreselleşme ve yüksek teknolojik gelişmeler, uluslararası ilişkilerin dinamiklerini yeniden şekillendirmiştir. Hızla değişen dünyamızda küresel aktörler ve büyük güç rekabetinin incelenmesi son derece önem kazanmıştır. 21'inci yüzyılda küresel alandaki büyük aktörlerin yeni yönelimlerini, eylemlerini ve etkileşimlerini anlamak ve algılamak gerekmektedir. Bu yaklaşım barışı, istikrarı ve ilerlemeyi desteklemek için vazgeçilmez hâle gelmiştir.

Dünya günümüzde ABD, Rusya Federasyonu ve Çin Halk Cumhuriyeti gibi büyük güçlerin rekabetine tekrar sahne olmaktadır. Bu rekabet ABD'nin 2017'de ilan edilen ulusal güvenlik stratejisinde açıkça vurgulandıktan sonra hızla sürdürülmeye devam etmektedir. Aslında bu rekabeti, ABD ile Rusya Federasyonu arasında güç çatışması, ABD ile Çin Halk Cumhuriyeti arasında ise güç mücadelesi olarak derecelendirebiliriz. ABD, Çin Halk Cumhuriyeti ve Rusya Federasyonu'nun küresel boyutta amaçları aynıdır: küresel düzene hükmetmek. Ancak bu üç aktörün potansiyelleri, stratejileri ve küresel gelişmeleri yorumlama şekilleri ise farklılaşmaktadır. Çin Halk Cumhuriyeti ve Rusya Federasyonu'nun Soğuk Savaş sonrası düzende Batılıların daha etkin olduğu uluslararası sistem hakkındaki değişiklik talepleri mevcuttur. Örneğin, her

iki aktörün BM Güvenlik Konseyi kapsamında dile getirdiği reform talepleri bu kapsamda değerlendirilebilir. Ayrıca Moskova ve Pekin Hükümetleri başta ABD olmak üzere Batılı aktörlere karşı temkinli yaklaşımları ve zaman zaman rekabete varan ilişkiler dinamiği de bir başka benzer özellik olarak belirlemektedir.

Diğer yandan her üç ülkenin de farklı gündemleri, hedefleri, strateji ve taktikleri olması, Soğuk Savaş Dönemi ile 18'inci ve 19'uncu yüzyıllarda Avrupa'da meydana gelen rekabete hiç benzemeyen yeni bir ilişki modelini karşımıza çıkarmaktadır.

Bu üç büyük ülkenin nasıl bir dünya düzeni düşündükleri ve bu düzeni kurmak için ne yapmak istediklerinin incelenmesi önem taşımaktadır. Bu inceleme uluslararası ilişkiler ortamının geleceği hakkında tutarlı öngörülerin oluşmasını sağlayabilecektir.

Soğuk Savaş sonrasındaki ABD ulusal güvenlik strateji belgeleri incelendiğinde, Washington yönetiminin uluslararası düzene yönelik dört hedefinin bulunduğu söylenebilir. Bu hedefler:

1. Büyük güçlerin çatışmasını önlemek ve rekabeti yönetmek,
2. Ekonomik istikrar ve gelişmeyi artırmak,
3. Müşterek sorunlar ve zorluklara karşı kolektif hareket etmeyi kolaylaştırmak,
4. Liberal değerleri ve demokrasiyi güçlendirmektir.

Bu hedefler detaylı incelenecek olursa ABD için büyük güçler arasında barışın sağlanması, modern çağda esas hedef olarak görülmektedir. Keza büyük güçler arasındaki şiddete varan çatışmalar tüm küresel düzeni temelden sarsma potansiyeline sahiptir. Bunun yarattığı belirsizlik ortamı ABD'nin istemeyeceği bir durumdur. Bu nedenle çatışan çıkarların, gerilimlerin ve uyuşmazlıkların çözülmesi ve büyük güçler arasındaki ilişkilerin kontrollü bir zeminde sürdürülmesi sağlanmalıdır.

İkinci olarak ise ABD için ekonomik istikrarı sağlamak hayati bir öneme sahiptir. Uluslararası alanda kalkınmanın sürdürülebilir hâle gelmesi ve devletlerin çatışma potansiyellerinin azaltılması için ekonomik istikrarın sağlanması gerekmektedir. Diğer yandan bu hedeflere ulaşmak için küresel alanda beliren müşterek sorunların ortak bir anlayışla giderilmesi zorunluluk arz etmektedir. Bu noktada ABD, uluslararası kurumları diğer aktörlerle ortak sorunların çözülmesinde önemli birer araç olarak görmektedir. Soğuk Savaş sonrası dönem incelendiği zaman bu kurumların iş birliğinin maliyeti azalttığı, uluslararası sistemdeki tüm aktörler için yeni ve işlevsel bir iletişim ağı sağladığı görülmüştür. Bu olumlu sonuçlar, uluslararası alanda iş birliğinin önemini gözler önüne sermiştir. Bu yaklaşım, kolektif eylemi kolaylaştırarak küresel meselelere daha düzenli ve kapsayıcı çözümler elde edilmesinin önünü açmıştır.

ABD'ye göre insan hakları temelindeki antlaşma ve sözleşmeler, demokratik kurumların desteklenmesi ve insani yardım amaçlı müdahaleler, Soğuk Savaş sonrası uluslararası düzenin liberal karakterini yansıtmaktadır. ABD tarafından geliştirilecek uluslararası düzen formatının bu dört temel hedefin gerçekleştirilmesi yönünde olacağı anlaşılmaktadır.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında, ABD'nin ve onun yakın müttefiklerinin çıkarlarına hizmet edecek şekilde kurulan uluslararası kurumlar, Soğuk Savaş sonrasında da ABD'nin baskın etkisi altında kalmaya devam etmiştir. Dünya Ticaret Örgütü (WTO) ve Uluslararası Para Fonu (IMF) yeniden şekillenen uluslararası düzen ve bu düzenin gerek ana gerekse ikinci derecedeki aktörlerinin etkisi ile başlangıçta konulan işleyiş kurallarında değişim sürecine girmişlerdir. Hatta bu dönemde değişime yönelik olarak örgütler baskı yaşamışlardır. NATO ve Birleşmiş Milletler (BM) gibi kurumların işleyiş kurallarına yönelik baskı ise özellikle bu kurumların Soğuk Savaş sonrası etki ve önemlerinin sorgulanmasına yöneltilmiştir. NATO bu değişime, yapısal kapsamda önemli bir dönüşüm yaparak ayak uydurmaya çalışmıştır.

ABD gelecekte oluşmasını istediği uluslararası düzenin kurallarını kendisi koymak istemektedir. Bu kuralların başında ise uluslararası güvenlikle ilişkili olan konular gelmektedir. Özellikle Rusya-Ukrayna savaşının yaşandığı bu dönemde ABD'nin liderliğindeki uluslararası düzen üzerinde hissedilen Rusya Federasyonu baskısı, ABD ve müttefiklerini oldukça fazla endişelendirmeye başlamıştır. Rusya Federasyonu, mevcut uluslararası düzenin Rusya Federasyonu'nun ulusal çıkarlarına karşı olduğunu ve Rusya Federasyonu'nun çıkarları için daha dost bir düzenin kurulmasına ihtiyaç bulunduğunu her ortamda gündeme getirmektedir. Çünkü Moskova'ya göre mevcut uluslararası düzenin temeli ABD hegemonyasına dayanmaktadır. Bu nedenle de Rus çıkarlarını ve güvenliğini tehdit ettiğini düşünmektedir. ABD ve Rusya Federasyonu'nun çıkarları, düzen içinde bazen birbirine uyum gösterse de diğer alanlarda farklılık taşımaktadır. Rusya Federasyonu; Avrupa Birliği'ne, NATO'ya ve kendi sınırlarına yakın alanlarda etkili olmaya çalışan diğer bütün uluslararası kuruluşlara, güvenliğini tehdit ettiğini düşündüğü için karşı olmaktadır. Birleşmiş Milletlerin (BM) çalışmaları ve silahsızlanma gibi konuları desteklemektedir.

Rusya Federasyonu'nun dış politikasına yön veren önemli ve temel çıkarları şunlardır.

1. Ülke ve rejimi savunmak,
2. Yakın çevrede etkili olmak,
3. Büyük güç olarak vizyon sahibi olmak,
4. İç işlere karışmamak.

Rusya Federasyonu, ayrıca diğer büyük güçlerle eşit şekilde siyasi ve ekonomik olarak ortaklıklar kurulmasını benimsemektedir. Rusya Federasyonu, mevcut uluslararası düzenin bütün mantığını liberal demokrasiyi yayma iddiası ile kendisini haklı göstermeyi amaçlayan ABD hegemonyası olduğunu iddia etmektedir. Düzenin olumsuz görünümüne karşı Rusya Federasyonu, bu düzenin farklı bileşenleri konusunda değişik görüşlerde bulunmakta, özellikle güvenliği için tehdit yoksa ya da sınırlarına yakın bölgelerde olumsuz bir durum bulunmuyorsa iş birliğinin sağlanabileceğini kabul etmektedir.

NATO ve AB'nin genişlemesi, özgürlük, demokrasi ve insan hakları gibi Batılı değerler, Rusya Federasyonu'nun çıkarları ile kendi bölgesinde çatışmaktadır. Rusya Federasyonu'nu, ABD liderliğindeki uygulamaları uluslararası düzende reddetmesine zemin teşkil etmektedir. Rusya Federasyonu'na göre güç dengesi ile orantılı olmayan Batılı politikalar, barış ve istikrar açısından tehlikeli ve uluslararası ilişkilerin benimsenmiş kurallarına aykırıdır.

ABD ve Rusya Federasyonu arasında özellikle Avrupa güvenlik ve siyasi düzeninin çerçevesinin belirlenmesi ile ilgili bir çekişme yaşanmaktadır. Rusya Federasyonu'nun endişeleri ve ABD'nin çıkarları arasındaki çatışmanın nasıl çözüme kavuşacağı konusunda şimdilik kolay bir çözüm yolu bulma imkânı bulunmamaktadır.

Uluslararası düzen bağlamında, ABD'nin Rusya Federasyonu yaklaşımında iki kritik husus önem arz etmektedir.

1. Eski Sovyet Cumhuriyetlerinin Batı kurumlarına serbest iradeleriyle katılımına imkân sağlanmasının önemi,
2. Rusya Federasyonu'nun çıkarlarının tanınması durumunda Avrupa'ya karşı olan saldırgan tutumunun sınırlanmasının mümkün olup olmadığıdır.

Uluslararası düzlemde günümüzde;

- Rusya Federasyonu'nun sınırları dışında etkili olma isteğini meşru olarak nitelendirilmesi,

- NATO ve AB'nin genişleme ve derinleşmesine öncelik ve önem verilmesi hâlen tartışılmaktadır.

Yine Batı'nın vereceği garantileri;

- Rusya Federasyonu'nun bir zayıflık olarak kabul edeceği,
- NATO ve AB genişlemesine ilişkin verilecek sözler ile uygulamaların sınırlanması hâlinde Rusya Federasyonu'nun saldırgan tutumunun yatıştırılabileceği, karşılaştırılmalı olarak analiz edilmelidir.

Bu denklemde yine Rusya Federasyonu'nun, ABD'nin yönettiği ve ABD hegemonyasına hizmet ettiğini düşündüğü uluslararası düzenin yapısı analiz edilmelidir.

Soğuk Savaş sonrası düzen ile Çin Halk Cumhuriyeti karşılıklı etkileşimi konusunda ise şu üç genel husus üzerinde durulmalıdır.

1. Çin Halk Cumhuriyeti, savaş sonrası uluslararası düzeni sabote eden ya da karşıtı olan bir ülke değildir. Hatta bazı durumlarda düzeni desteklemektedir. Çin Halk Cumhuriyeti Komünist Partisi, ABD'nin güdümündeki uluslararası düzen ile olan büyük ölçekli anlaşmazlık konularını bir kenara bırakmış, yeni uluslararası uyum siyaseti izlemeye başlamıştır. 1980'den itibaren Çin Halk Cumhuriyeti'nin uluslararası düzene katılım seviyesi ve kalitesi diğer birçok ülkeden fazla olmuştur. Bu süreçte Çin Halk Cumhuriyeti, çok uluslu kurumları ve süreçleri kendi çıkarlarını düşünerek önemli görmüş, ABD ve diğer büyük güçler gibi o da kendi hayati çıkarları söz konusu olduğunda düzenin kural ve kıstaslarından bazı ayrıcalıklar talep etmiştir. Ancak bu özel durumlar, hiçbir zaman Çin Halk Cumhuriyeti'nin uluslararası düzene etkili olacak seviyede verdiği katkısının önemini azaltmamıştır.
2. Çok uluslu hâle gelen ve güçlendirilmiş bir uluslararası düzen, ABD ve diğer ülkeler tarafından Çin Halk Cumhuriyeti'nin yükselişini şekillendirmek ve sınırlandırmak için bir araç olarak kullanılabilir. Bu kapsamda, Dünya Ticaret Örgütü'nün üyesi olarak birçok reform yapmış olması, uluslararası anlaşmazlıkların çözümünde ara bulucu olmaya yönelik olarak artan gayretleri bunlara örnek gösterilebilir.
3. Uluslararası düzende belli sınırlar dâhilinde Çin Halk Cumhuriyeti'nin tercihleri yönünde yapılacak düzenlemeler, uluslararası sisteme daha az tehdit oluşturacaktır.

ABD, Çin Halk Cumhuriyeti'nin uluslararası düzende gelecekteki rolünü dikkate alarak, iki ülke siyasi sistemlerinden kaynaklanan meşruiyet ve güvenceyi bir garanti olarak kabul edebilir. Bazı önemli istisnalarla, ABD'nin gücü özellikle Asya Kıtası'nda olmak üzere istikrar ve bölgesel barışa tehdit teşkil etmeyen hatta katkı sağlayan bir unsur olarak görülebilir. Bununla birlikte birçok Asya ülkesi, aynı güveni Çin Halk Cumhuriyeti'ne karşı duymamaktadır. Pekin, bölgesel etkinliğini artırmak amacıyla diğer ülkelerin çıkarlarını göz ardı eden çok taraflı çabalara girişmektedir. Bölge ülkelerinden de onun bu girişimlerini dengelemek amacıyla bazı tepkiler de gelmektedir. Bu nedenle Çin Halk Cumhuriyeti'nin, "Kuşak Yol İnisiyatifi" ile diğer ekonomik ve güvenlik konularındaki girişimlerini katılımcı ülkelere zorla kabul ettirmesi giderek zorlaşmaktadır. Kendi yararına olacak şekilde Asya'nın güvenlik ve ekonomik düzenini şekillendirme çabaları da birçok engelle karşılaşmaktadır. Çin Halk Cumhuriyeti'nin giderek artan etkisini düzenlemenin ve sistemin yararına dönüştürmenin bazı yolları olduğu değerlendirilmektedir. Bunlar:

1. Çin Halk Cumhuriyeti'nin genel olarak tavrı olumlu olmakla birlikte, makul bir şekilde paylaşılan uluslararası düzen içerisindeki nihai tutumu ve edinmeyi umduğu yer ile ilgili bir karar vermek için beklemek gereklidir.

2. Çin Halk Cumhuriyeti'nin uluslararası düzen ile olan çatışma konularının tamamını bir seferde çözmeye çalışmak yerine, her bir anlaşmazlık konusu tedrici olarak ayrı ayrı ele alınmalıdır. Bu bağlamda, Çin Halk Cumhuriyeti'nin Tayvan ile Doğu ve Güney Çin Denizi ile ilgili bölgesel iddiaları, düzenin geneline ilişkin düşmanca yaklaşımlar olarak değerlendirilmemelidir.
3. Çin Halk Cumhuriyeti'nin "Kuşak Yol İnisiyatifinin" yeni bir mücadele alanı açmak ve çatışma sahasını genişletmek olarak değil uluslararası düzene ekonomik ve siyasi bir açılım getirecek bir girişim olarak değerlendirilip, bu çabayı daha da yayıp olabildiğince çok uluslu hâle getirmenin yolları üzerinde durulmalıdır.

Hindistan'ın başkenti Yeni Delhi'de Eylül 2023'te yapılan G20 Zirvesinde ABD, Hindistan, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Fransa, Almanya, İtalya ve AB; kısa adı IMEC olan Hindistan-Orta Doğu-Avrupa Ekonomi Koridorunu kurduklarını açıklamışlardır. Tarihi Baharat Yolu'nun 21'inci yüzyıl versiyonu olarak da görülen IMEC, deniz ve demir yolundan oluşan iki güzergâhlı bir ekonomi koridoru niteliğindedir. Önerilen koridor, Hindistan'dan BAE'ye uzanacak, ardından Suudi Arabistan, Ürdün ve İsrail'i geçerek Avrupa'ya bağlanacaktır. Hindistan'dan yüklenen malların İsrail ve Yunanistan limanları üzerinden Avrupa'ya daha hızlı gönderilmesi projede öngörülmektedir. Taraf ülkeler, bağlayıcı bir finansal taahhütte bulunmazken 2 ay içinde koridorun oluşturulmasına yönelik bir eylem planı hazırlamayı da kabul etmişlerdir. Yeni oluşturulacak Hindistan-Orta Doğu-Avrupa Ekonomi Koridoru'nun Çin Halk Cumhuriyeti'nin Kuşak Yol İnisiyatifine rakip mi yoksa tamamlayıcı bir işlevde mi olacağını analizi önem arz etmektedir.

Soğuk Savaş sonrası uluslararası düzenin etkili ve baskın ana aktörlerinin, çok uluslu kuruluşlardan ziyade, küresel büyük güçler olduğu bir dönem yaşanmaktadır. Bu güçler kendi aralarındaki güç mücadelesinde;

1. Tam bağımsız ve tarafsız bir düzen kurulmasını isteyenler ile
2. Yeniden bir dünya düzeni kurulacak ise bunun kendisinin ve yakın müttefiklerinin çıkarlarına hizmet etmesini isteyenler olarak farklılaşmaktadır.

Bölgesel güçler ve diğer devletler de bu kapsamda saflarını yeniden belirlemektedirler.

Cumhuriyetimizin kuruluşunun 100'üncü yılına girdiğimiz bu dönemde yeni dünya düzeni, geçmişin hatalarından ders alınarak insanlığın uzun süredir özlem duyduğu barış, istikrar ve huzur ortamına kavuşmasına imkân sağlamalıdır.

Diğer yandan bu yeni dünya düzeninin oluşumunu, büyük güçlerin kendi tasarruflarındaki olaylar ve gelişmeler değil bu güçlerin dış politikalarını etkileyecek yeni uluslararası dinamikler ve yükselen yeni bölgesel güçler belirleyecektir.

Küresel Aktörler ve Büyük Güçlerin Rekabeti kitabını, uluslararası ilişkilerin çok yönlü alanını derinlemesine inceleyen aydınlatıcı bir rehber olarak nitelendirmek mümkündür. Bu kapsamlı çalışma, çağdaş dünya düzeninin inceliklerine ışık tutan zengin dokümandır. Kitap; seçkin akademisyenlerin, uygulayıcıların ve analistlerin bilgi, tecrübe ve öngörülerini bir araya getirmektedir.

Çalışmada incelenen ana temalardan biri, büyük güç rekabetinin yeniden canlanmasıdır. Soğuk Savaş sonrasında uluslararası alan, güç dinamiklerinde bir değişime tanık olmuştur. Bu yeni düzende gelişmekte olan güçler etkilerini ortaya koymaya çalışırken küresel aktörler strateji değişikliklerine gitmektedirler.

Bu kitap, küresel ve bölgesel aktörler ile ulus üstü ve uluslararası örgütlerin uluslararası sistemde çıkarlarını nasıl yönlendirdiklerini titizlikle incelemektedir.

Yazarlar, bu küresel aktörlerin motivasyonlarını ve amaçlarını araştırıp ekonomik, politik ve askerî güçlerini inceleyerek aralarındaki benzerlik ve farklılık alanlarını vurgulamışlardır. Kitap aynı zamanda bu aktörlerin uluslararası sahnede kendi gündemlerini ilerletmek için diplomatik manevralar, ittifaklar ve yumuşak güç projeksiyonlarına nasıl giriştiklerine dair değerli bilgileri içermektedir.

Bu kitap;

1. Aktörlerin küresel meseleleri ele alırken nasıl etkileşime girip iş birliği yaptıklarına,
2. Aralarındaki rekabet ve rekabetin ilerlemesinin nasıl engellenebileceğine,
3. Bölgesel ve uluslararası gerilimler yaratabileceğine,
4. Çözüm yol ve yöntemlerine ilişkin analiz sunmaktadır.

Ayrıca bu kitap, devlet dışı aktörlerin çağdaş uluslararası düzlemdeki etkisini de incelemektedir. Çok uluslu şirketlerden sivil toplum kuruluşlarına ve ulusötesi ağlara kadar bu kuruluşların gücü nasıl kullandığı, politika oluşturmayı nasıl etkilediği ve ulusal sınırları aşan kamuoyunu nasıl şekillendirdiğini incelemektedir.

Bu kitabın ayırt edici bir özelliği de büyük güç rekabetinin etik boyutlarına yaptığı vurgudur. Jeopolitik rekabette çoğunlukla realist bir perspektifle potansiyel risk ve fırsatlara odaklanılır, eylemlerin normatif boyutu göz ardı edilir. Ancak aktörlerin eylemlerinin insan yaşamı ve küresel düzen üzerindeki olası normatif sonuçları üzerinde de hassasiyetle düşünülmelidir. Bu kitap, literatürdeki önemli bir boşluğu doldurma iddiasıyla, küresel aktörlerin rekabetinde tehdit altında olan etik değerlere karşı sorumlu liderliğin ve bütünsel karar alma mekanizmalarının önemini vurgulamaktadır.

Cumhuriyetimizin 100'üncü kuruluş yıl dönümünde editörler olarak uzmanlıkları ve özverileriyle bu projenin gerçekleşmesini sağlayanlara minnettarız.

Küresel Aktörler ve Büyük Güç Rekabeti, dünyayı şekillendiren güçler konusundaki anlayışınızı derinleştirecek ve uluslararası ilişkiler bilim alanına katkı sağlayacak vazgeçilmez bir kaynaktır.

Bu kitabın anlamlı tartışmalara yol açmasını, daha barışçıl, iş birlikçi ve istikrarlı bir dünya inşa etmeye yönelik girişim ve yönelimlere katkı vermesini umuyoruz.

Eserin bilim alanına yararlı olmasını yüreктen dileriz.

Kitabımızın yayına hazırlanmasında son derece dikkatli, özenli ve özverili çalışmalarında bulunan Samet Tekin'e, Bahar Yanbolulu'ya, Sezai Özden'e, Mehtap Asiltürk'e ve Emre Gürbüz'e teşekkür ederiz. Eserlerimizin her zaman yayınlanmasına verdiği destek ve katkı nedeniyle Genel Yayın Koordinatörü Sayın Gülfem Dursun'a şükranlarımızı sunarız.

Bu kitabı, kıymetli eserleriyle katkıda bulunan tüm yazarlarımızla birlikte Cumhuriyetimizin kuruluşunun 100'üncü yılına armağan ediyoruz.

Eylül 2023

EDİTÖRLER

Prof. Dr. Hasret Çomak
Doç. Dr. Burak Şakir Şeker
Dr. Huriye Yıldırım Çınar